

Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas

Žygimantų g. 2, Vilnius

pateikiama per

Vilniaus apygardos administracinį teismą

Pareiškėjas (apeliantas):

Grant Arthur Gochin

Gimimo data: 1963-11-02

Adresas: 10 900 Winnetka ave, Chatsworth, CA 91311

Jungtinės Amerikos Valstijos

Pareiškėjo atstovas (adresas korespondencijai):

Advokatas Rokas Rudzinskas

A. Mickevičiaus g. 14-2, LT-08119 Vilnius

tel.: 8 614 88303, el. Paštas: rokas@rlaw.lt

Institucija kurios sprendimas skundžiamas:

BĮ Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centras

Juridinio asmens kodas : 191428780

Adresas: Didžioji g. 17/1, Vilnius

Institucijos atstovas:

Advokatė Kristina Čeredničenkaitė

Advokato padėjėjas Jurius Petreikis

Advokatės L. Meškauskaitės kontora

Subačiaus g. 5-16, Vilnius

tel.: 8652 03993, 8616 19360

el. Paštas: kristina@lmk.lt, jurius.petreikis@gmail.com

APELIACINIS SKUNDAS

Dėl Vilniaus apygardos administracinio teismo 2019-03-27 sprendimo

Administracinėje byloje Nr. eI-534-281/2019

2019-04-24, Vilnius

Pareiškėjas kreipėsi į Vilniaus apygardos administracinį teismą su skundu, kuriuo prašė įpareigoti Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centrą (toliau - Centras) pakeisti istorinę išvadą. Pareiškėjas nurodė, kad jis atliko istorinį tyrimą, atrado dokumentus liudijančius aplinkybes priešingas nurodytoms Centro išvadoje dėl Jono Noreikos veiklos II pasaulinio karo metais ir Centrai pateikė Užklausą dėl Jono Noreikos nusikaltėlių gaujos, su dokumentais ir prašymu pakeisti Centro istorinę išvadą. **Centras išvadą keisti atsisakė, o pareiškėjui skirtą atsakymą publikavo viešai, nurodydamas, kad “Kai kurie Jūsų teiginiai, pvz. <...> galimai pažeidžia LR Konstitucijos 31 str. ir LR Baudžiamojo kodekso 154 str. dėl šmeižto.”** (*skundžiamo Centro atsakymo 2 lapas*)

Teismas 2019-03-27 priėmė sprendimą, kuriuo pareiškėjo skundą atmetė, motyvuodamas tuo, kad teismas negali perimti institucijos funkcijų ir įvertinti istorinius dokumentus; kad pareiškėjo Užklausa

yra ne skundas, o prašymas suteikti informaciją; kad Centro atsakymas pareiškėjui yra pagrįstas ir teisėtas.

Pareiškėjas su teismo sprendimu nesutinka, mano, kad jis yra neteisėtas, nemotyvuotas, priimtas visapusiškai neįvertinus byloje esančių įrodymų. Savo nesutikimą pareiškėjas grindžia žemiau išdėstytais argumentais.

1) Dėl įrodymų nevertinimo

ABTĮ 3 straipsnis 2 d. nustato, kad teismas nevertina ginčijamo teisės akto ir veiksmų (neveikimo) politinio ar ekonominio tikslingumo požiūriu, o tik nustato, ar konkrečiu atveju nebuvo pažeistas įstatymas ar kitas teisės aktas, ar viešojo administravimo subjektas neviršijo kompetencijos, **taip pat ar teisės aktas arba veiksmas (neveikimas) neprieštarauja tikslams ir uždaviniams, dėl kurių institucija buvo įsteigta ir gavo įgaliojimus.**

Teismas sprendime nurodė, kad “teismas negali perimti Centro nustatytų funkcijų ir įgaliojimų, teismas pats viešojo administravimo funkcijos vykdamas teisingumą neatlieka. Būtent Centras analizuoja ir apibendrina medžiagą apie pasipriešinimo okupaciniams režimams procesus ir dalyvius, skelbia mokslinę, informacinę, analitinę medžiagą, fiksuoja genocido ir Lietuvos gyventojų persekiojimo faktus ir represijų vykdytojus, teikia medžiagą apie konkrečius genocido vykdytojus.”

Pareiškėjas su tokia teismo pozicija nesutinka, mano, kad pareiškėjo pateikti įrodymai yra nevertinti nepagrįstai. Būtent šie dokumentai sudaro bylos esmę ir juose esančios informacijos sugretinimas su informacija pateikta Centro išvadoje dėl Jono Noreikos veiklos, nulemia sprendimą įpareigoti Centrą pakeisti išvadą ar ne.

ABTĮ 80 ir 86 straipsniai įpareigoja pirmosios instancijos teismą išnagrinėti bylą visapusiškai ir objektyviai, surinkti ir ištirti bylai svarbius įrodymus bei priimti teisėtą ir pagrįstą sprendimą. ABTĮ 86 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad teismo sprendimas turi būti teisėtas ir pagrįstas. Tai reiškia, kad priimdamas sprendimą, administracinis teismas įvertina teismo posėdyje ištirtus įrodymus, konstatuoja, kurios aplinkybės, turinčios bylai esminės reikšmės, yra nustatytos ir kurios nenustatytos, kuris įstatymas turi būti taikomas šioje byloje ir ar skundas (prašymas, pareiškimas) yra tenkintinas (ABTĮ 86 str. 2 d.).

Pažymėtina, kad teismas posėdžių metu išklaušė šalių paaiškinimus dėl istorinių bylos aspektų, teikė klausimus šalims, prijungė papildomus pareiškėjo teiktus istorinius dokumentus, tačiau sprendime dėl šių istorinių dalykų nepasisakė, tuo išvengdamas bylos nagrinėjimo iš esmės.

Sutinkamai su Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo praktika, bylos išsprendimas, kai teismas argumentuotai nevertina ginčo esmę sudarančių aplinkybių, netiria pareiškėjų reikalavimų pagrįstumo, o šiuos reikalavimus atmeta nepateikdamas (neišdėstydamas) detalios priimto procesinio sprendimo motyvacijos, nėra teisingumo vykdymas. Tokia situacija gali būti prilyginama atvejui, kai teismo sprendimas yra be motyvų (ABTĮ 146 str. 2 d. 5 p. (žr., pvz., 2011-10-24 nutartį administracinėje byloje Nr. A438-2516/2011; 2011-03-1 nutartį administracinėje byloje Nr. A438-388/2011)). Nemotyvuotas teismo sprendimas pažeidžia tiek privačių šalių teisėtą lūkestį dėl efektyvios jų teisės į teisminę gynybą realizacijos, tinkamo jų ginčo išsprendimo, tiek viešąjį interesą, nes šiuo atveju

pažeidžiami pagrindiniai proceso principai (*Lietuvos vyriausioji administracinis teismas 2018-01-26 nutartis byloje Nr. EA-712-858/2018*).

Pareiškėjo nuomone teismas atsisakydamas vertinti byloje esančius įrodymus ir dėl jų nepasisakydamas pažeidė ABTĮ 80 ir 86 str. 2 d., 87 str. 4 d. 2 p. ir 3 p.

Teismas nevertindamas ar Centro išvada prieštarauja pateiktiems įrodymams taip pat pažeidė ABTĮ 3 str., kadangi nenustatė ar publikuota išvada (pareiškėjo pateiktų įrodymų visumoje) atitinka Centro steigimo tikslus numatytus įstatymo 4 str. (istorinės tiesos ir teisingumo atkūrimas, genocido aukų atminimo įamžinimas), neįvertino ar Centras atsisakydamas keisti išvadą tinkamai vykdė įstatymo 5 str. pavestas funkcijas (*skelbiant mokslinę, informacinę, analitinę medžiagą, apie Lietuvos gyventojų genocidą*). Šių pažeidimų pasekoje teismas priėmė neteisėtą sprendimą.

2) Dėl pareiškėjo skundo vertinimo kaip prašymo suteikti informaciją

Teismas cit : “įvertinęs pareiškėjo kreipimosi turinį ir užduodamus klausimus Centrui” sprendime konstatavo, kad, pareiškėjo užklausa dėl Jono Noreikos veiklos yra prašymas suteikti informaciją pagal VAI 15 str 1 d. 5 p., todėl administracinė procedūra dėl istorinės išvados pakeitimo nepradėta pagrįstai”... < ir >... “nėra pagrindo ginčijamo Centro 2018-07-18 rašto vertinti asmeninių teisių ar interesų pažeidimo aspektu” (sprendimo 5 lapas).

Teismas nurodė, kad: “Pareiškėjas 2018-06-15 kreipimesi nenurodo argumentų, kaip tai pažeidžia jo asmenines teises, nedetalizuoja, kaip Centro pateikiamos išvados apie Joną Noreiką daro įtaką jo teisėms bei pareigoms, tačiau pateikia klausimus (taip pat ir hipotetinio pobūdžio) apie Jono Noreikos veiklos vertinimą ir išreiškia savo įsitikinimą, kad Centro vertinimas, atsispindintis 2015 m. spalio mėnesį paskelbtose išvadose, yra neteisingas”.

“Todėl, įvertinus pareiškėjo 2018-06-15 kreipimosi turinį, darytina išvada, kad tokiu raštu siekiama ne asmeninių teisių ar interesų gynimo, o informacijos ir atitinkamos Centro pozicijos keliamu klausimu pateikimo, taip pat juo išreiškiamą kritiką dėl Centro pateikiamos pozicijos dėl Jono Noreikos veiklos vertinimo.”

Pareiškėjas su teismo argumentacija nesutinka. Pareiškėjo nuomone teismas netaikė Viešojo administravimo įstatymo 3 str. 2 d. nusatyto objektyvumo principo ir netinkamai aiškino VAI 15 str 1 d. 5 p. ir 6 p.

Pažymėtina, kad nors pareiškėjo ”Užklausa dėl Jono Noreikos nusikaltėlių gaujos” ir surašyta klausiamąja forma bei išreiškia kritiką Centrui dėl šios institucijos veiklos, negali būti laikoma prašymu dėl informacijos suteikimo, todėl, kad šio dokumento rezoliucinėje dalyje yra nedviprasmiškai prašoma pakeisti Centro parengtą dokumentą - “Istorinę išvadą dėl Jono Noreikos veiklos II pasaulinio karo metais”.

Pareiškėjo užklausoje nėra prašoma asmeninio atsakymo dėl informacijos suteikimo ar centro nuomonės. Priešingai. Pareiškėjas pateikia istorinius dokumentus, prašo juos įvertinti ir panaikinti esamą istorinę išvadą, kuri nutyli asmens kolaboravimas su naciais ir dalyvavime Holokauste. Šis

prašymas yra grindžiamas ne pareiškėjo įsitikinimais, kaip sprendime nurodo teismas, o Centru teiktais dokumentais ir dokumentuotų faktų visumos vertinimu.

Pažymėtina, kad teismui taip pat buvo pateikti ankstesni pareiškėjo komunikatai Centru dėl Jono Noreikos veiklos, Seimo kontrolieriaus įpareigojimas Centru atsakyti į pareiškėjo skundą. Ankstesniuose komunikatuose pareiškėjas prašė Centro paaiškinti kuo vadovaujantis yra daromos išvados dėl Jono Noreikos nedalyvavimo Holokauste. "Užklausa dėl Jono Noreikos nusikaltėlių gaujos" skirtinga, joje yra pateikiami istoriniai dokumentai, prašoma juos aptariant pakeisti istorinę išvadą. Į šias aplinkybes teismas neatsižvelgė.

Teismas neatsižvelgė ir nepasisakė dėl Centro viešo pranešimo institucijos tinklapyje, kuriame pateikiama nuoroda į pareiškėjui adresuotą (skundžiamą) atsakymą ir teigiama "Atkreipiame dėmesį, kad LGGRT centras jau kelinti metai atsakinėja į G.A. Gochino kaltinimus, kurie tik stiprėja ir plečiasi".

Taip pat nevertino aplinkybės, kad skundžiamo Centro rašto įvadinėje dalyje yra nurodoma "Pranešame, kad Jūsų pateiktoje medžiagoje neradome duomenų, **dėl kurių galėtume iš esmės pakeisti Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro (toliau LGGRT centro) išvadą**"; kad Centro rašto antrajame lape yra nurodoma "**Atkreiptinas dėmesys, kad Viešojo administravimo įstatymo 14 str. 5 punkto 3 dalis suteikia galimybę nenagrinėti prašymo ar skundo, jei jis grindžiamas akivaizdžiai tikrovės neatitinkančiais faktais.**"

Šios aplinkybės patvirtina, kad pareiškėjo kreipimasis buvo dėl istorinės išvados pakeitimo ir būtent taip šį kreipimą suprato Centras ir nedviprasmiškai nurodė, kad skundo nenagrinės, kadangi jis grindžiamas tikrovės neatitinkančiais faktais. **Pareiškėjo nuomone, teismas šių aplinkybių nevertindamas ir nepasisakydamas, pažeidė ABTĮ 10 str., 80 str. ir 87 str. 4 d. 3 p.**, nustatančius, kad Teisėjai, nagrinėdami administracines bylas, privalo aktyviai dalyvauti tiriant įrodymus, nustatant visas bylai svarbias aplinkybes ir visapusiškai, objektyviai jas iširti, o priimdami sprendimą motyvuoti, kodėl teismas atmetė tam tikrus bylos įrodymus.

Neatsižvelgdamas į pateiktų įrodymų turinį, teismas pasekoje netinkamai aiškino ir taikė **VAĮ 15 str 1 d. 5 p. ir 6 p. nuostatas**. Teismas nepagrįstai konstatavo, kad pareiškėjo skundas yra prašymas suteikti informaciją ir nuomonę, todėl priėmė neteisėtą sprendimą (ABTĮ 147 str.).

Pareiškėjas sutinka, kad jo rašte nėra tiesiogiai nurodoma, kaip Centro parengta istorinė išvada pažeidžia jo asmenines teises. Pareiškėjas nedetalizuoja, kaip Centro pateikiamos išvados apie Joną Noreiką daro įtaką jo teisėms bei pareigoms, tačiau dėl šio skundo aspekto pareiškėjo neklausė nei Centras atsakydamas užklausa dėl išvados pakeitimo, nei teismas bylos nagrinėjimo metu. **Aplinkybė kaip Centro išvada pažeidžia ar įtakoja pareiškėjo teises, teisme nebuvo nagrinėta, todėl skundas šiuo pagrindu yra atmestas nepagrįstai.**

Pareiškėjo šeima yra kilusi iš Papilės (1941 m. tai Lietuvos teritorija), kuri priklausė Šiaulių apskrīčiai, kuriai vadovavo Jonas Noreika. Pareiškėjo atlikto tyrimo metu buvo atrasti istoriniai dokumentai, kurie Centro nėra išviešinti ir kurie liudija iš esmės priešingą asmenybės paveikslą ir jo veiklos lauką nei nurodyta oficialioje Centro išvadoje. Todėl Centro argumentai, kad Jono Noreikos veikla ir dokumentai buvo "visapusiškai iširti" ir "nėra patikimų įrodymų" dėl jo dalyvavimo

Holokauste, žeidžia pareiškėją, kurio vyriška giminė buvo išžudyta Papilėje, o moterys vėliau, Jono Noreikos įsteigtame Žagarės gete¹.

Aplinkybė, kad Centras nutyli faktus apie Jono Noreikos vadovaujamo LAF (*TDA, Savisaugos bataljonai, baltaraiščiai*) judėjimo veiklą Žemaitijoje 1941 m. vasarą ir visą atsakomybę dėl žydų žudynių Žemaitijoje verčia nacių valdžiai, žeidžia pareiškėją ir jo artimuosius. Jis užsaugo kartu su seneliu, pergyvenusiu savo brolio šeimos žūtį, todėl natūralu, kad atradus istorinius dokumentus liudijančius faktus priešingus nei nurodoma oficialioje Lietuvos Respublikos institucijos išvadoje, pareiškėjas skundžia jos veiksmus ir prašo atstatyti teisingumą.

3) Dėl informacijos tikslumo ir išsamumo

Teismas konstatavo, kad skundžiamas Centro raštas yra pasirašytas ir laiku parengtas todėl atitinka VAI 8 str. reikalavimus ir yra galiojantis.

Sprendime “teismas nesutinka su pareiškėjo skundo argumentais, kad Centras neaptaria nė vieno iš pareiškėjo pateiktų istorinių dokumentų, selektyviai pasirinkdamas atsakymo temas, neatsako dėl pagrindinės užklaustos temos – Jono Noreikos ir Lietuvos aktyvistų fronto vaidmens Žemaitijos žydų žudynėse”.

“Teismas pastebi, kad Centro 2018-07-18 raštas yra išsamus, detalus, jame aptariami visi pagrindiniai pareiškėjo klausimai dėl Jono Noreikos veiklos, **pateikta Centro pozicija dėl pareiškėjo nurodomų argumentų, susijusių su Jono Noreikos asmenine ir darbinės veiklos įtaka žydų žudynėms.** Centro 2018-07-18 rašte išdėstyta pozicija yra aiški, **pateikiami konkretūs Centro dėstomų argumentų pagrindai, t. y. istorinių tyrimų, archyvų duomenys,** istorinis aplinkybių kontekstas, mokslinių straipsnių ištraukos.”

“Teismas nagrinėjamu atveju neturi pagrindo daryti išvadą, kad ginčijamame Centro rašte pateiktas vertinimas **buvo nepakankamas, neišsamus ar nemotyvuotas.** Priešingai, nustatytos aplinkybės ir Centro 2018-07-18 atsakyme pateikti duomenys atskleidžia, kad Centras atidžiai ir išsamiai įvertino pareiškėjo nurodomus pastebėjimus, atsakė į jo užduotus klausimus, **pateikė poziciją dėl išreikštos kritikos apie Jono Noreikos veiklą ir tokią savo poziciją grindė faktiniais duomenimis bei dokumentais.**”

Pareiškėjas nesutinka su tokia teismo pozicija, mano kad aukščiau išdėstyti argumentai yra nepagrįsti ir neteisėti. Pažymėtina, kad teismas nevertindamas pareiškėjo byloje pateiktų istorinių dokumentų negalėjo konstatuoti, kad skundžiamas “Centro 2018-07-18 raštas yra išsamus, detalus, jame aptariami visi pagrindiniai pareiškėjo klausimai dėl Jono Noreikos veiklos”. Neįvertinus pateiktų dokumentų ir centro atsakymo turinio teismo argumentai yra nepagrįsti jokia įžvalga.

Spręsdamas dėl informacijos išsamumo principo, LVAT yra konstatavęs, kad išsamumą lemia pateikto prašymo turinys, t. y. teikiama informacija turi atitikti prašymo turinį (LVAT 2012-02-13

¹ Pareiškėjo senelis prieš karą su šeima išvyko į JAV. Nužudyti Papilėje gyvenę senelio brolis Mones Gochin, jo žmona Sheina, dukros Leya, Rakhael, Tsile, Mashe, Sara ir sūnūs Samuel, Abe, Yakov, Yosel ir Shmerel.

nutartis administracinėje byloje Nr. A438-97/2012). Pareiškėjo užklausoje ir papildomai bylos nagrinėjimo metu buvo pateikti istoriniai dokumentai, tačiau Centro viešai publikuotame atsakyme šie dokumentai nėra aptariami. Nėra jų vertinimo, nėra atsisakymo motyvų, apsiribojama fraze, kad “Jūsų pateiktoje medžiagoje neradome duomenų”. Centro atsakymas neatitinka pareiškėjo prašymo turinio. Apie pareiškėjo pateiktus dokumentus nekalbama, tai ir yra ginčo ir šios apeliacijos esmė.

Dėl pačio atsakymo išsamumo, pareiškėjas pažymėjo ir skunde ir teismo posėdžio metu, kad Centras savo atsakyme ir atsiliepime į skundą, atsikirsdamas į atsakovo argumentus susijusius būtent su Žemaitijos teritorija ir Noreikos ir LAF įtaka 1941 m. vasarą-rudenį (siauras aplinkybių ratas), kalba plečiamai - apie nacių pavaldumo aspektus ir veiklos modelius galiojusius viso okupacijos laikotarpio metu, visoje Lietuvos teritorijoje. Pareiškėjo dokumentai liudija, kad Žemaitijoje 1941 m. vasarą aukščiausią valdžią turėjo lietuviai, Noreika ir LAF organizacija, o vokiečių karių buvo vos keletas. Kadangi Centras skundžiamame atsakyme nepasisakė dėl pareiškėjo pateiktų istorinių dokumentų, toks atsakymas negali būti laikomas išsamiumi ir motyvuotu. Pažymėtina, kad centro vadovė T.B. Burauskaitė, istorikai A. Bubnys ir A. Rukšėnas viešumoje publikuodami tyrimus, kuriuose yra nutylima daugybė faktų, tačiau tuo pačiu nurodoma, kad vertinimas atliktas visapusiškai - klaidina žmones ir daro žalą visuomenei.

Teismas neįvertinęs pareiškėjo pateiktų įrodymų, neįvertinęs Centro atsakymo atitikimo VAI 3 str. 2 p (objektyvumas) ir 13 p. (išsamumas) reikalavimams, nepagrįstai konstatavo, kad Centro atsakymas atitinka įstatymo keliamus reikalavimus. Tokiu būdu teismas pažeidė ABTĮ 80 straipsnį ir priėmė neteisėtą sprendimą.

Apibendrinant aukščiau išdėstytą darytina išvada, kad teismas pažeisdamas proceso taisykles, atsisakė vykdyti teisingumą ir neatskleidė bylos esmės. Pareiškėjo skundas buvo atmestas formaliais pagrindais, remiantis aplinkybėmis, kurios nebuvo nagrinėtos teisme (*dėl pareiškėjo teisių pažeidimo ir suinteresuotumo*). Netinkamas įrodymų vertinimas lėmė neargumentuotą, deklaratyviais teiginiais pagrįstą sprendimą, kuris yra naikintinas.

Atsižvelgiant į išdėstytą ir vadovaujantis Viešojo administravimo įstatymo 3 str., Administracinių bylų teisenos įstatymo 3 str. 2 d., 5 str., 10 str., 15 str., 17 str 1 d. 19 str., 80 str., 86 str., 87 str., 133 str., 134 str. ir 144 str. 1 d. **gerbiamos Teisėjų kolegijos prašome:**

Panaikinti Vilniaus apygardos administracinio teismo 2019-03-27 sprendimą administracinėje byloje Nr. Nr. eI-534-281/2019 ir priimti naują sprendimą, tenkinti pareiškėjo skundą pilna apimtimi.

PRIDEDAMA: Žyminio mokesčio kvitas.

Visais teismo proceso klausimais, maloniai prašome kreiptis į advokatą Roką Rudzinską el. paštu rokas@rlaw.lt ar telefonu 861488303. Korespondenciją skirta pareiškėjui prašome siųsti adresu: advokatų kontora Rudzinskas ir partneriai, A. Mickevičiaus g. 14-2, Vilnius.

Pagarbiai,
Advokatas Rokas Rudzinskas